

Poglavlje 20

Ἀρριανοῦ Ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου Ζ α, 4–6

O tekstu

Pišući po uzoru na pet stoljeća starijega Ksenofonta (kako aludira već naslovom djela), Flavije Arijan (oko 95. – Atena, oko 175.) želi istodobno slaviti podvige Aleksandra Velikoga (Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, 356. – 323. pr. Kr.). Makedonsko-grčkoga junaka iz daleke prošlosti – Arijan je od Aleksandra udaljen kao mi od Marka Marulića – historiograf prikazuje trudeći se da od mnoštva postojećih povjesnica odabere one najpouzdanije. Tako, u potrazi za istinom, nastaje portret nevjerojatno uspješnoga Aleksandra koji ipak nije bez mana i čije je spektakularne pohode okončala prerana smrt (13. lipnja 323. pr. Kr.).

Posljednja od sedam knjiga *Aleksandrova pohoda* pripovijeda upravo o kraju slavnoga vojskovođe. Stigavši do Pasargade i Perzepolisa, prijestolnice Ahemenidskoga Carstva, Aleksandar je razmišljao što dalje osvajati. Želio je ići do Perzijskoga mora i ušća Inda, ali, neki tvrde, i u Sjevernu Afriku, pa preko Heraklovih stupova do Gadesa (Cádiz); prema drugima, namjeravao je osvojiti Skitiju i Meotsko jezero (Azovsko more); prema trećima, planirao je i pohod na Siciliju i Japigiju (Kalabriju). Arijan iznosi svoje mišljenje o Aleksandrovim namjerama (točnije o nesaznatljivosti tih namjera), naznačava veličinu Aleksandrove ambicije i njezin psihički izvor, ali iznosi i anegdotu o reakciji indijskih mudraca.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Arr. Alexandri anabasis 7.1.4–6

ἐγὼ δὲ ὅποια μὲν ἦν Ἀλεξάνδρου τὰ ἐνθυμήματα οὔτε ἔχω ἀτρε-
κῶς ξυμβαλεῖν οὔτε μέλει ἔμοιγε εἰκάζειν, ἐκεῖνο δὲ καὶ αὐτὸς
ἂν μοι δοκῶ ἰσχυρίσασθαι, οὔτε μικρόν τι καὶ φαῦλον ἐπινοεῖν
Ἀλέξανδρον οὔτε μεῖναι ἂν ἀτρεμοῦντα ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἤδη κε-
κτημένων, οὐδὲ εἰ τὴν Εὐρώπην τῇ Ἀσίᾳ προσέθηκεν, οὐδ' εἰ
τὰς Βρεττανῶν νήσους τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλὰ ἔτι ἂν ἐπέκεινα ζητεῖν
τι τῶν ἠγνοημένων, εἰ καὶ μὴ ἄλλω τῷ, ἀλλὰ αὐτόν γε αὐτῷ ἐρί-
ζοντα.

καὶ ἐπὶ τῷδε ἐπαινῶ τοὺς σοφιστὰς τῶν Ἰνδῶν, ὧν λέγουσιν
ἔστιν οὓς καταληφθέντας ὑπ' Ἀλεξάνδρου ὑπαιθρίους ἐν λειμῶνι,
ἵναπερ αὐτοῖς διατριβαὶ ἦσαν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ποιῆσαι πρὸς τὴν
ὄψιν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιᾶς, κρούειν δὲ τοῖς ποσὶ τὴν γῆν ἐφ'
ἧς βεβηκότες ἦσαν. ὡς δὲ ἤρετο Ἀλέξανδρος δι' ἐρμηνέων ὅ τι
νοοῖ αὐτοῖς τὸ ἔργον, τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὧδε·

βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, ἄνθρωπος μὲν ἕκαστος τοσόνδε τῆς γῆς
κατέχει ὅσονπερ τοῦτό ἐστιν ἐφ' ὅτῳ βεβήκαμεν· σὺ δὲ ἄνθρωπος
ὢν παραπλήσιος τοῖς ἄλλοις, πλήν γε δὴ ὅτι πολυπράγμων καὶ
ἀτάσθαλος, ἀπὸ τῆς οἰκείας τοσαύτην γῆν ἐπεξέρχη πράγματα
ἔχων τε καὶ παρέχων ἄλλοις. καὶ οὖν καὶ ὀλίγον ὕστερον ἀπο-
θανῶν τοσοῦτον καθέξεις τῆς γῆς ὅσον ἐξαρκεῖ ἐντεθάφθαι τῷ
σώματι.

Analiza i komentar

ἐγὼ δὲ

ὅποια μὲν ἦν

Ἀλεξάνδρου τὰ ἐνθυμήματα
 οὔτε ἔχω ἀτρεκῶς ξυμβαλεῖν
 οὔτε μέλει ἔμοιγε εἰκάζειν,
 ἐκεῖνο δὲ
 καὶ αὐτὸς ἂν μοι δοκῶ
 ἰσχυρίσασθαι,
 οὔτε μικρόν τι καὶ φαῦλον ἐπινοεῖν Ἀλέξανδρον
 οὔτε μεῖναι ἂν ἀτρεμοῦντα
 ἐπ' οὐδενὶ
 τῶν ἤδη κεκτημένων,
 οὐδὲ εἰ τὴν Εὐρώπην
 τῇ Ἀσίᾳ
 προσέθηκεν,
 οὐδ' εἰ
 τὰς Βρεττανῶν νήσους
 τῇ Εὐρώπῃ,
 ἀλλὰ ἔτι ἂν ἐπέκεινα ζητεῖν τι
 τῶν ἠγνοημένων,
 εἰ καὶ μὴ
 ἄλλω τῷ,
 ἀλλὰ αὐτόν γε
 αὐτῷ
 ἐρίζοντα.

δὲ čestica δέ označava nadovezivanje na prethodno pripovijedanje
 ὅποια... ἦν § 315; kopulativni glagol s pridjevom kao predikatnom dopunom
 (imenskim dijelom predikata), Smyth 910

ὅποια μὲν ἦν... ἐκεῖνο δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću česti-
 ca μὲν... δέ...; korelacija surečenica ostvarena odnosnom zamjenicom i
 pokaznim antecedentom (koji ovdje dolazi nakon odnosne rečenice)

- ὅποια... ἦν... τὰ ἐνθυμήματα kongruencija sa subjektom srednjega roda u množini, § 361
- οὔτε ἔχω... οὔτε μέλει... koordinacija surečenica sastavnim veznikom, § 513.4
ἔχω § 231
- ξυμβάλειν § 231; ξυμβάλλω je alternativni oblik glagola συμβάλλω
- μέλει ἔμοιγε § 325.16; naglašen oblik lične zamjenice § 206.2
- εἰκάζειν § 231
- ἄν... ἰσχυρίσασθαι § 267; § 261, § 269; infinitiv s ἄν ima potencijalno značenje § 506; ἰσχυρίζομαι kao *verbum sentiendi* otvara mjesto akuzativu s infinitivom
- μοι δοκῶ § 243; izraz otvara mjesto infinitivu
- οὔτε μικρόν... οὔτε μεῖναι... koordinacija surečenica niječnim veznikom
- ἐπινοεῖν Ἀλέξανδρον § 243; akuzativ s infinitivom
- μεῖναι ἂν ἀτρεμοῦντα § 243; § 267; § 325.7; akuzativ s infinitivom § 491; infinitiv s ἄν ima potencijalno značenje § 506 (apodoza irealne pogodbene rečenice)
- τῶν ἤδη κεκτημένων § 272; poimeničeni particip § 373; dijelni genitiv § 395
- οὐδὲ εἰ... οὐδ' εἰ... koordinacija surečenica (protaza) niječnim veznikom
- εἰ... προσέθηκεν složenička glagola τίθημι, § 306; protaza irealne pogodbene rečenice, § 478 (apodoza je akuzativ s infinitivom μεῖναι ἂν ἀτρεμοῦντα)
- οὐδ' εἰ τὰς Βρεττανῶν νήσους... τῇ Εὐρώπῃ sc. προσέθηκεν (τινά τινα)
- ἄν... ζητεῖν § 231; infinitiv s ἄν ima potencijalno značenje § 506 (apodoza irealne pogodbene rečenice)
- τῶν ἡγνοημένων § 275; § 272; poimeničeni particip § 373; dijelni genitiv § 395
- ἄλλω τῷ § 218.3
- αὐτόν γε čestica ističe zamjenicu, koja ovdje ima ulogu lične, limitativno: „on” (Aleksandar, kakav je bio)
- αὐτόν... ἐρίζοντα § 231; akuzativ s infinitivom; dativ društva uz glagol, ἐρίζω τινί, § 413.1.a

καὶ

ἐπὶ τῷδε

ἐπαινῶ

τοὺς σοφιστὰς
 τῶν Ἰνδῶν,
 ὧν
 λέγουσιν
 ἔστιν οὖς καταληφθέντας
 ὑπ' Ἀλεξάνδρου
 ὑπαιθρίους
 ἐν λειμῶνι,
 ἵναπερ
 αὐτοῖς
 διατριβαὶ ἦσαν,
 ἄλλο μὲν οὐδὲν ποιῆσαι
 πρὸς τὴν ὄψιν
 αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιᾶς,
 κρούειν δὲ
 τοῖς ποσὶ
 τὴν γῆν
 ἐφ' ἧς
 βεβηκότες ἦσαν.

ἐπαινῶ § 243

ὧν dijelni genitiv, § 395

λέγουσιν § 231; *verbum dicendi* otvara mjesto akuzativima s infinitivom u ovoj i sljedećoj rečenici

ἔστιν οὖς akuzativ (zbog akuzativa s infinitivom) fraze ἔστιν οἷ „neki”, § 443 bilj. 2, LSJ εἰμί A.IV

οὖς καταληφθέντας... ποιῆσαι... κρούειν... akuzativ s infinitivom (dvaput) καταληφθέντας § 296; složenica glagola λαμβάνω, § 321.14

ἵναπερ (relativni) mjesni prilog ἵνα pojačan enklitičnom česticom περ „upravo gdje, baš na onome mjestu gdje”, LSJ ἵνα A, I, 2

αὐτοῖς... ἦσαν § 315; posvojni dativ § 412.2

ἄλλο μὲν... κρούειν δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica
μὲν... δέ...
ποιῆσαι § 267, § 269
αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιᾶς kombinacija veznika τε καὶ povezuje komplemen-
tarne elemente, Smyth 4.60.208, 2974
κρούειν § 231
βεβηκότες ἦσαν perifrastični oblik pluskvamperfekta, Smyth 599; § 321.6

ὡς δὲ ἤρετο
Ἀλέξανδρος
δι' ἐρμηνέων
ὅ τι νοοῖ
αὐτοῖς
τὸ ἔργον,
τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι
ᾧδε·

δὲ čestica δέ označava nadovezivanje na prethodno pripovijedanje
ὡς... ἤρετο ὡς otvara mjesto zavisnoj vremenskoj rečenici, § 487; ἤρετο
oblik defektivne glagolske osnove ερ- § 325.10, § 327b; otvara mjesto
zavisnoj upitnoj rečenici § 469
ὅ τι neizravna upitna zamjenica
νοοῖ § 243; u zavisnoj upitnoj rečenici iza sporednoga (historijskoga) vre-
mena predikat je u optativu § 469
αὐτοῖς etički dativ, § 412.3
Ἀλέξανδρος... τοὺς δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestice δέ
τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι § 267; složenica glagola κρίνω, s. 118; akuzativ s
infinitivom kojemu je mjesto otvorio λέγουσιν iz prethodne rečenice

βασιλεῦ Ἀλέξανδρε,
ἄνθρωπος μὲν ἕκαστος

τοσόσδε
 τῆς γῆς
 κατέχει
 ὅσονπερ
 τοὔτό ἐστιν
 ἐφ' ὅτῳ βεβήκαμεν·
 σὺ δὲ
 ἄνθρωπος ὢν
 παραπλήσιος
 τοῖς ἄλλοις,
 πλήν γε δὴ
 ὅτι πολυπράγμων καὶ ἀτάσθαλος,
 ἀπὸ τῆς οἰκείας
 τοσαύτην γῆν
 ἐπεξέρχῃ
 πράγματα ἔχων τε καὶ παρέχων ἄλλοις.

ἄνθρωπος μὲν... σὺ δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica
 μὲν... δέ...
 τοσόσδε... ὅσονπερ... korelacija surečenica ostvarena pokaznim anteceden-
 tom i odnosnim konektorom, Smyth 2503; kod pokazne zamjenice na-
 glašen je demonstrativni aspekt, LSJ τοσόσδε
 κατέχει § 231, ὅσονπερ „baš koliko” LSJ ὅσος III.4
 ἐφ' ὅτῳ § 218.8
 βεβήκαμεν § 272; § 321.6
 ἄνθρωπος ὢν § 315; kopulativni glagol ima imensku predikatnu dopunu,
 Smyth 910
 πλήν γε δὴ kombinacija čestica naglašava ograničavanje izrečeno nepravim
 prijedlogom πλήν (Denniston 245)
 πλήν... ὅτι kombinacija nepravoga prijedloga i veznika uvodi zavisno izričnu
 rečenicu, „osim što”
 πολυπράγμων καὶ ἀτάσθαλος sc. εἶ ili ὢν
 ἐπεξέρχῃ § 232

ἔχων τε καὶ παρέχων § 231; kombinacija veznika τε καὶ povezuje komplementarne elemente, katkad je drugi član značenjski jači od prvoga, Smyth 4.60.208, 2974

καὶ οὖν
 καὶ ὀλίγον ὕστερον
 ἀποθανῶν
 τοσοῦτον καθέξεις
 τῆς γῆς
 ὅσον ἐξαρκεῖ
 ἐντεθάφθαι
 τῷ σώματι.

καὶ οὖν kombinacija čestica znači „i zaista”; Denniston, *Greek Particles* (Oxford 1934, 1954), smatra je vrlo rijetkom
 ἀποθανῶν § 324.8; § 254
 τοσοῦτον... ὅσον korelacija surečenica ostvarena pokaznim antecedentom i odnosnom zamjenicom kao konektorom, Smyth 2503
 καθέξεις § 258; κατέχω, složnica glagola ἔχω § 327.13
 ἐξαρκεῖ § 243; ἐξαρκέω τινί s infinitivom koji pokazuje svrhu, § 495
 ἐντεθάφθαι oblik glagola ἐνθάπτω; § 286.4, § 291.b